

Література

1. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квіт. 1995 р. (зі змінами і доповн.) // Відомості Верхов. Ради України. – 1995. – № 19. – Ст. 134.
2. Щербанюк О.В. Принципи транспарентності та гласності як реальні конституційні умови здійснення народовладдя / О.В. Щербанюк // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 98-101.
3. Мінаєва І.М. Відкритість і прозорість діяльності органів публічної влади/ І.М. Мінаєва // Теорія та практика державного управління. – 2008. – Вип. 4. – С. 320-326.
4. Ярошенко В.М. Транспарентність та відкритість влади як механізми становлення інституту демократичної громадянськості / В.М. Ярошенко // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія. – 2012. – Т. 182, Вип. 170. – С. 85-91.
5. Григорян О.О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект) / О.О. Григорян // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12GOOPIA.pdf>.
6. Слінько Т.М. Транспарентність влади та політико-правова культура громадян / Т.М. Слінько // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2013. – № 3. – С. 258-260.
7. Грищенко Н. Транспарентність влади: нема патрициїв – нема васалів / Н. Грищенко // Віче. – 2008. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/982>.
8. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24 бер. 2012 р. (зі змінами і доповн.) // Офіційний вісник Президента України. – 2012. – № 13. – Ст. 322.

Грицай Ірина Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

Зовнішня політика України зорієнтована на ефективну і поступову інтеграцію до Європейського Союзу, тому результат забезпечення гендерної рівності в національній правовій системі має відповідати європейським стандартам.

В Європі гендерна рівність обумовлюється належним правовим зрівнянням можливостей жінки й чоловіка. Будь-яка правова система включає гендерні відмінності та наділяє жінок і чоловіків певним соціальним статусом, а існуючі гендерні стереотипи й усталена система гендерних відносин впливають на формування і реалізацію окремих правових інститутів і норм. Гендер-

ні відносини стають об'єктом правового регулювання й елементом правової системи, тому набувають залежності від будь-яких структурних чи елементарних перетворень у ній [1, с. 4]. Забезпечення гендерної рівності можливе за умови належного правового врегулювання статусу чоловіків і жінок згідно з європейськими стандартами у конституції, спеціальному законі та, за єдиним підходом, в усій системі нормативно-правових актів.

Положення будь-якого нормативно-правового акта мають гендерний вимір і закріплюють становище чоловіка і жінки за одним із підходів – дискримінаційним, патерналістським або егалітарним. Дискримінаційним вважається такий підхід до правового регулювання статусу особи, що обмежує права і можливості представників певної статі, частіше жінок, закріплюючи патріархат. Протилежним до нього є патерналістський підхід у правовому регулюванні статусу особи, що наділяє жінок додатковими, порівняно з чоловіками, правами, свободами, можливостями і гарантіями їх забезпечення. Егалітарний підхід характеризується найбільш гуманним і справедливим ставленням до представників обох статей, оскільки регулює їх правове становище на засадах безумовної рівності, індивідуальності та унікальності.

У процесі формування та удосконалення вітчизняного законодавства Україна має орієнтуватися на провідну європейську практику забезпечення гендерної рівності та впровадження егалітарної політики.

Проблема забезпечення гендерної рівності є глобальною, залишаючись актуальною для кожної держави. Але найбільшого прогресу в її розв'язанні досягли країни Європейського Союзу, зокрема скандинавські. Вони характеризуються високорозвиненою правовою системою та демократичними інститутами, а також нижчим, порівняно з Україною, рівнем правового нігілізму. У країнах ЄС провідне значення відводиться саме практиці правозастосування та правореалізації у сфері гендеру. Відповідній діяльності обов'язково передуює розробка та прийняття гендерно розвиненого законодавства, запровадження якого забезпечує досягнення принципу гендерної рівності та паритету [2, с. 74]. Європейськими та іншими міжнародними організаціями вже розроблено систему правових актів і рекомендацій щодо забезпечення гендерної рівності, яка для України становить інтерес.

У зв'язку з ратифікацією 26 квітня 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами з іншої сторони, Україна не тільки отримала можливість стати повноцінним членом Європейського Союзу, а й здобула рекомендації щодо проведення реформ для досягнення відповідності Копенгагенським критеріям.

Статтею 419 Угоди передбачено необхідність посилити діалог та співробітництво сторін щодо забезпечення, зокрема, гендерної рівності та недискримінації. А у ст. 420 зауважено, що така співпраця має бути спрямована на забезпечення рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти і навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі

прийняття рішень [3]. Для створення умов, сприятливих для співпраці між сторонами, в Україні вже розроблено основні програмні документи.

Так, на виконання зазначених вимог Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» визначено, що впровадження європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі пов'язано з необхідністю забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві. Це безумовно включає і гендерну толерантність. Для реалізації Стратегії заплановано проведення 62 реформ, серед них і ті, через які можна вирішити гендерні питання – реформа сфери трудових відносин, реформа системи національної безпеки та оборони, програма національної єдності та підтримки національних меншин, реформа системи соціального захисту, пенсійна реформа, програма розвитку для дітей та юнацтва та інші. Хоча серед них не передбачено реформи у сфері гендерної політики, вважаємо що вона може проводити в межах суміжних реформ.

Сьогодні Україна визначається з напрямками удосконалення правового забезпечення гендерної рівності, орієнтуючись на практику європейських інституцій, зокрема Раду Європи.

Рада Європи приділяє значну увагу цим питанням протягом останніх десятиліть, свідченням чого серед іншого є Декларація 1988 року Комітету міністрів про рівність жінок та чоловіків та Декларація Комітету міністрів 2009 року про перетворення гендерної рівності в реальність [4, с. 3]. Для сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками, у тому числі шляхом надання жінкам самостійності, Радою Європи було розроблено Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція).

Стамбульська конвенція передбачає заходи боротьби з насильством щодо жінок, а також гарантує захист від гендерної дискримінації.

Отже, для України необхідність ратифікації Стамбульської конвенції зумовлена двома основними чинниками: потребою забезпечення гендерної рівності та перспективою інтеграції України до Європейського Союзу. Пріоритетним завданням України сьогодні є ратифікація Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, а також гарантувати виконання Стратегії Ради Європи у сфері гендерної рівності. Удосконалення національного законодавства України має бути спрямованим і на реалізацію міжнародних правових документів щодо застосування гуманного гендерного підходу, поширення гендерних знань, подолання гендерних стереотипів.

Література

1. Оніщенко Н. Правове регулювання гендерних процесів в Україні: стан та перспективи розвитку / Н. Оніщенко, М. Томашевська // Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – № 28. – С. 3-10.
2. Оніщенко Н. Гендерно-чутлива політика як спосіб подолання правового нігілізму

му / Н. Оніщенко, О. Матвієнко, М. Томашевська // Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – № 30. – С. 18-25.

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червень 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.

4. Recommendation CM/Rec (2013) 1 of the Committee of Ministers to member States on gender equality and media – К. : ФОП Комаров М.В., 2013. – 14 с.

Зимовець Андрій Валерійович
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА ДЕРЖАВІ

Відсутність реальної боротьби з корупцією, як і відповідальності за аморальні вчинки вищих посадових осіб нашої держави, занепад сучасної освіти та духовного розвитку молоді – це лише частина причин і умов, які негативно впливають на формування у громадян відповідального ставлення до власної правової поведінки.

Проблематиці моральної відповідальності приділялась увага багатьох мислителів. На наш погляд, питання відповідальності найбільш повно розкрито у вченні І. Канта про мораль. На його думку, стати моральною особою людина здатна лише при усвідомленні своєї відповідальності перед людством в цілому. Оскільки люди є рівними між собою як представники роду, оскільки кожний індивід володіє для іншого абсолютною моральною цінністю. Спираючись на зазначені положення, Кант ввів поняття морального закону (категоричного імперативу). На відміну від гіпотетичних правил категоричний імператив не містить вказівок, як потрібно себе вести в тому чи іншому випадку. Він містить лише загальну ідею «обов'язку перед обличчям людства», надаючи індивідові повну свободу вирішувати самостійно, яка лінія поведінки найбільш повно відповідає моральному закону. Філософ визначає дві основні формули категоричного імперативу: 1) «вчиняй так, щоб максима твоєї поведінки була загальним законом»; 2) «вчиняй так, щоб завжди ставитись до людства як у своїй особі, так й в особі будь-кого іншого як до мети і ніколи лише як до засобу». Попри значне розходження у формулюванні вони є змістовно близькими одне до іншого. В них проводиться ідея моральної відповідальності людини. Кант зазначав, що належне – це обов'язок, але тільки поки йдеться про зовнішні вимоги. Належне стає внут-